

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZGODOVINO

VID KASTELIC

Trakija in Osmani v 14. stoletju

Diplomska naloga

Mentor: doc. dr. Dušan Mlacović

Univerzitetni program prve stopnje
ZGODOVINA in GEOGRAFIJA

Ljubljana, 2019

Zahvala

Mentorju doc. dr. Dušanu Mlacoviću bi se zahvalil za pomoč pri oblikovanju ideje za diplomsko delo in strokovno vodstvo pri izdelavi, posebej pa še za njegov način dela, ki me je navdušil za raziskovanje te tematike.

Zahvala gre tudi mojim najbližjim, očiju in mami, ki sta me spodbujala pri študiju, Moniki, ki me je motivirala in bodrila pri pisanju diplomske naloge, in Roku, ki mi je pomagal s svojimi izkušnjami študija zgodovine.

Izveček

Trakija in Osmani v 14. stoletju

V tej diplomski nalogi je predstavljeno formiranje osmanske kneževine in njen razvoj od obmejne kneževine do cesarstva. Glavni poudarki so na ugotavljanju vzrokov za uspešnost osmanskega razvoja v odnosih s sosednjimi državami, predvsem Bizancem. Potek propadanja Bizanca v istem časovnem obdobju je zelo pomemben za razumevanje tematike. Kasneje predvsem Srbi igrajo veliko vlogo, saj so bili za Osmane največja grožnja, vendar tudi oni zaradi notranjih trenj podležejo osmanskemu pritisku. Delo se posveča tudi vprašanju, zakaj se Osmani usmerjajo v Evropo bolj kot v Azijo, odgovor pa se zopet najde v dejstvu, da je Evropa ponujala boljše priložnosti, zaradi slabega stanja držav, ki so mejile z Osmani, medtem ko so v Aziji sosednje države bile v boljšem stanju za obrambo pred osmanskim napadom.

Ključne besede: Trakija, Osmani, 14. stoletje, Bizantinsko cesarstvo, srednji vek

Abstract

Thrace and the Ottomans in the 14th century

This diploma thesis presents the formation of the Ottoman principality and its evolution from a frontier principality to an empire. The main emphasis is on identifying the causes for the Ottomans' successful development in relation to their neighbouring countries, notably Byzantium. The Byzantine decline in the same period of time is very important in order to understand the topic. Later, the Serbs played a major role due to being the greatest threat to the Ottomans, but they too succumbed to their pressure as a consequence of internal strife. This work also focuses on why the Ottomans chose to head more towards Europe rather than Asia. The answer is once again found in the fact that Europe offered better opportunities due to the poor state of its neighboring countries, while neighboring countries in Asia were in better condition to defend themselves against an Ottoman attack.

Keywords: Thrace, Ottomans, 14th century, Byzantine empire, middle ages

Kazalo

Zahvala	2
1. Uvod	5
2. Osmani in Bizanc pred osmanskimi napadi v Trakiji	6
2.1. Osmani, od izvora do vladarjev zahodne Anatolije	6
2.2. Bizantinsko cesarstvo pred Osmanskimi napadi v Trakijo.....	9
3. Osmanska ekspanzija v Trakiji in po Balkanu in vloga Bizanca	13
3.1. Začetki ekspanzije in prva oporišča v Evropskem delu Bizantinskega imperija	13
3.2. Utrditev Osmanov v Trakiji in pomen Trakije za širitev.....	14
3.3. Odnosi med Osmanskim imperijem in Bizancem.....	18
4. Osmansko širjenje z prestolnico v Edirnu	21
4.1. Murad do bitke na Kosovem polju	21
4.2. Bitka na Kosovem polju	23
4.3. Bayezid do bitke pri Nikopolju.....	24
4.4. Bitka pri Nikopolju	26
5. Sklep	28
6. Viri in literatura	31

1 Uvod

V uvodu v to diplomsko delo bom predstavil zadane cilje ter literaturo in vire, ki sem jih uporabil pri izdelavi diplomske naloge. Namen diplomskega dela je opisati potek razvoja osmanske kneževine od izvora Turkov v centralni Aziji, do Osmana, ki je ustanovil svojo kneževino, pa naprej do njene širitve in osvojitve Trakije ter drugih ozemelj. Časovno je naloga postavljena v 14. stoletje, izvori pa segajo vse do 2. stoletja pr. Kr. Glavni cilj naloge je določiti kako in zakaj je Osmanom uspelo zavzeti Trakijo. Naloga je razdeljena na več delov in sicer prvi del opisuje čas preden so Osmani prišli na Evropska tla, drugi del opisuje njihov preboj v Evropo in premike v Trakiji do osvojitve te regije, tretji del pa širitve Osmanov, iz Trakije v notranjost celine. Da bi prišel do kvalitetnih informacij o tej temi, sem raziskal obstoječo literaturo o osmanski in bizantinski zgodovini in ugotovil, da obstaja veliko znanstvenih del, ki se ukvarjajo s to tematiko. Največ literature o osmanski zgodovini je sicer v turškem jeziku, kar bi predstavljalo veliko težavo, vendar so temeljna dela prevedena v angleščino, poleg tega pa obstaja tudi mnogo del, ki so izšla v Veliki Britaniji ali Združenih Državah Amerike, ki obravnavajo isto tematiko. Da bi to zgodbo zajel iz več zornih kotov sem izbral delo *The Ottoman empire*, ki ga je napisal Halil Inalcik, za katerega se mnogi zgodovinarji strinjajo, da je vodilno delo in klasika na področju raziskovanja turške zgodovine, poleg njega pa še delo Standforda Shawa, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey*, ki skupaj zagotavljata dober temelj za poznavanje osmanske zgodovine. Da bi dobil dober pregled nad dogajanjem na strani Bizanca, sem uporabil še eno klasiko, *Bizantinski imperij*, ki ga je napisal Gregorije Ostrogorski, ki je bila hkrati edino delo v slovenščini. Poleg teh del pa sem uporabil še nekaj del, ki povezujeta Osmane in Bizantince, delo Cemala Kafadarja, *Between two Worlds*, in delo Nevre Necipoglu, *Between the Ottomans and the Latins*. Za nekatere pojme in dogodke, ki so v zgoraj navedenih knjigah slabo ali preveč površno opisane, pa sem si pomagal s spletno enciklopedijo Britannico.

2 Osmani in Bizanc pred osmanskimi napadi v Trakiji

2.1 Osmani, od izvora do vladarjev zahodne Anatolije

Osmani niso obstajali od nekdanj in niso vedno živeli v centralni Anatoliji, zato bomo najprej preučili njihov izvor in posebnosti, ki pojasnjujejo nekatera dejanja Osmanov v kasnejših obdobjih. Osmani izhajajo iz nomadskih plemen, ki so živeli v okolici gorske verige Altaj, južno od Bajkalskega jezera, po današnjih mejah je to del Mongolije. Ta nomadska plemena so bila primitivna oblika civilizacije, ki je temeljila predvsem na plemenski organizaciji in tradiciji, ni pa imela določenega vodstva in sodnega ali zakonodajnega sistema. Preživljali so se z nomadsko živinorejo in ropanjem šibkejših od sebe, kar se je obdržalo v njihovi navadi še mnogo let po tem, ko so postali mogočna civilizacija. Zanimivo je, da so bili nomadi šamanisti, torej so verjeli v duhove, ki presega moč človeka, šamani, torej ljudje, ki so komunicirali z duhovi, pa so imeli v plemenu velik ugled in pomen.¹

V drugem stoletju pred Kristusom so se spremenile klimatske razmere v domovini nomadov, zato so se podali proti robu stepe, kolikor daleč so uspeli priti, saj so se večinoma zaustavili ob drugih večjih gorskih verigah, kot so Hindukuš in Kavkaz. Na poti so ropali ljudi, ki so jih srečali, in iskali hrano ter pašne površine za svoje živali. Na jugu in zahodu so jih civilizacije, ki so jih napadali, poimenovali Turkomani ali Turki, od tukaj torej izvira ime tega ljudstva, predhodnikov Osmanov. Ker so bili nomadske narave, so po tem, ko so neko ljudstvo porazili in pobrali hrano, odšli naprej in ljudi pustili, da so živeli, kot so živeli doslej, tako da za seboj niso pustili večjih sprememb, ki bi trajale dlje časa, razen v primeru, da so se na nekem kraju ustalili za dlje časa in uredili svoja pašna področja. Takrat so izrinili kulturo, ki je bila tam pred njimi. Zaradi vsega tega so bili Turki v očeh njihovih sosedov sovražniki in zato so varovali edini naravni prehod iz stepe v Iran, med Aralskim jezerom in gorstvom Hindukuš, kjer teče reka Amu Darja, ki so jo Turki želeli prečkati. Do enajstega stoletja so imperiji na Bližnjem vzhodu zelo uspešno varovali ta predel in tako odbili turške nomade, ki so se zato osredotočili na severne in severozahodne pokrajine, kar se odraža v migracijskih tokovih, katerih najboljše poznani rezultati so Huni, ki so vpadli v Evropo v petem stoletju, pa Avari in druga ljudstva.²

¹ Stanford Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey*, Cambridge University Press, Cambridge, 1976, str. 1.

² Shaw, 1976, str. 2.

V naslednjih stoletjih je na reki Amu Darja, kjer so na severnem bregu čakali Turki, na južnem pa muslimani, ki so varovali svoja ozemlja, prihajalo do stikov med temi civilizacijami. Med seboj so prevzemali ideje za orožje in obleko ter na splošno način življenja in si tako postali zelo podobni. Poleg tega so Turki ugotovili, da namesto, da blokirajo trgovske karavane, ki hočejo prečiti njihovo ozemlje in priti v muslimanske dežele, raje od njih vzamejo davek v obliki oblek, hrane, orožja in ostalih dobrin, kar je spet kontakt Turkov z drugimi kulturami. Pomembno vlogo pa je imela tudi misijonarska aktivnost islama, saj so se Turki, ko so se spreobrnili v islam, odrekli prejšnjim navadam, še posebej šamanizmu, in začeli spoštovati nov način življenja ter ljudi, ki že živijo tako. Pri vsem tem pa je pomembno omeniti naslednje:

»Muslimanski misijonarji niso bili poslani s strani ortodoksnih muslimanskih držav, saj tam nikoli ni bila navada, da bi vsiljevali ali podpirali islamizacijo večjih skupin poganov. Bolj goreči in energetični sufi mistiki iz Irana so bili tisti, ki so poslali misijonarje čez Amu Darjo. Torej, Turki so bili izpostavljeni drugačnim formam islama, kar je pomembno dejstvo kasneje, ko Turki zasedejo ortodoksne islamske države.«³

Ker so bili zdaj Turki tudi muslimani, so prečkali Amu Darjo in kmalu so Seldžuki, eno plemo izmed mnogih turških plemen, postali vojaška sila kalifata. Vodja Seldžukov, Tugrul Bey, je od kalifa izsilil, da je postal sultan in vodja države ter zaščitnik ortodoksnega islama, medtem ko je bil kalif verski vodja. Ker so bili Turki glavna vojaška sila Seldžukov in ker so nasprotovali ortodoksnemu islamu ter zahtevali veliko plačilo za usluge ter zemljo za pašo živine, so Seldžuki ostala turška plemena preselili iz Irana, tako da so z najemniško vojsko preprečili ropanje v Iranu. Turki niso odlašali in so napadli Anatolijo, kjer je bilo veliko več vojnega plena in zemlje za pašo. Tudi Bizantinsko cesarstvo ni bilo sposobno nuditi veliko odpora, prav tako ne njihovi vazali v Armeniji, ki so se bojevali med seboj, zato so Turki postopoma zavzeli celotno Anatolijo, čeprav so jih nasprotniki podkupovali, da so se borili med seboj. Seldžuki pa so še vedno imeli oblast nad Turki in z zavzetjem Anatolije so dosegli najvišjo točko v razvoju imperija, ki pa je propadel leta 1157, ko je umrl zadnji vladar Seldžukov.⁴

V začetku trinajstega stoletja je Bližnji vzhod napadel Džingiskan, vladar mongolskega ljudstva, in si ga pokoril v zelo kratkem času. Invazijo pa je za nekaj časa zaustavila smrt

³ Shaw, 1976, str. 4.

⁴ Ibid., str. 4-8.

mongolskega kana, ki se je končala z razpadom mongolskega imperija, saj so se sorodniki velikega kana borili za ozemlje. Holagu, ki je vladal na ozemlju Irana, Iraka in Anatolije, se je kmalu spreobrnil v islam in nadaljeval z razširjanjem šiitskega islama, vendar je tudi ta tvorba razpadla, ko se je končala vladarska linija⁵, medtem pa se je od leta 1260 do leta 1310 pojavilo v Anatoliji več turških kneževin, izmed teh pa je najbolj na severozahodu nastala Osmanska kneževina, ki je bila najbližje Bizantinskemu ozemlju. Osman bey, rojen v Sögütu, leta 1258⁶, voditelj in ustanovitelj Osmanske kneževine, je postal tudi vodja gazijev, torej turških vojakov. Proslavil se je z napadom na Nicejo leta 1302, kjer je proti njemu bizantinski cesar poslal dva tisoč mož, ki jih je Osman porazil in tako dobil priznanje in ugled med turškimi kneževinami, ni pa Niceje tudi zavzel.⁷ V naslednjih letih se je Osmanska kneževina širila proti Bitiniji, torej deželi na južni obali Črnega morja, na račun Bizanca, saj je bilo tam manj odpora kakor pa na jugu in zahodu, kjer so bile druge Turške kneževine. Po zgledu Seldžukov je Osman razdelil obmejne dele svoje kneževine na tri manjše enote, vsaki je vladal en bey, ki so bili tudi glavni akterji v širjenju Osmanske kneževine, bodisi z napadi in aneksijo, bodisi s pogodbami in porokami. Velika pridobitev tega časa za Osmane je osvojitev mesta Yenisemir, ki je pomembna točka za kontroliranje Bitinije in center za napade na Burso in Nicejo, saj je Osman do leta 1308 osvojil celotno Bitinijo z izjemo Burse, ki pa se je upirala, saj je bila dobro zaščiten, sploh pa je obzidje Osmanom in na splošno Turkom predstavljalo veliko oviro, saj še niso poznali oblegovalnih naprav, ki bi bile kos taki obrambi, njihova glavna vojaška prednost pa je bila konjenica, ki pri obleganju ni koristna. Leta 1321 so Osmani osvojili pristanišče Mudanja, ki je bil še edina vez Burse z morjem in posledično Konstantinoplom, kar je bil začetek konca za Bizantinsko Burso, ki se je še pet let upirala Osmanom, potem pa je padla. Bursa je postala nova prestolnica Osmanske kneževine, v tem pa se odraža spreminjanje Osmanskega ljudstva iz nomadskega, neustaljenega v ustaljeno družbo, ki ima svojo prestolnico, državno administracijo, meje države in uradno vojsko, ki je branila in širila Osmanski prostor.⁸ V letih 1324–1326 je Orhan, sin Osmana, prevzel oblast nad državo, saj je njegov oče umrl. Eno leto po zavzetju Burse je svojo moč in neodvisnost pokazal s tem, da je v Bursi skoval prve kovance, poleg tega pa se je pri petkovih molitvah kot ime voditelja omenjalo samo še njegovo ime.⁹

⁵ Shaw, 1976, str. 9.

⁶ Ibid., str. 13.

⁷ Inalcik, 1973, str. 20.

⁸ Shaw, 1976, str. 14.

⁹ Inalcik, 1973, str. 22; Shaw, 1976, str. 14.

V nadaljevanju svojega vladanja se je Orhan usmeril proti Marmarskem morju, kjer se jim je zoperstavil Bizanc, saj je cesar Andronik III sam vodil bizantinsko vojsko nasproti Osmanom, ampak je izgubil bitko in se je umaknil nazaj v Konstantinopel, s tem pa tudi opustil nadaljnje poskuse vojaških akcij proti Osmanom. Poleg tega je opustil podpiranje bizantinskih mest v Anatoliji, saj je situacija izgledala brezupna. Tako je Orhan lahko brez odpora leta 1331 vkorakal v Nicejo (turško Iznik), do leta 1337 pa tudi v ostalo bizantinsko Anatolijo, vključno z Nicomedijo (turško Izmit), kar je Osmansko državo utrdilo kot najmočnejšo izmed turških kneževin v Anatoliji, s tem pa tudi njihovo vlogo kot voditelje svete vojne muslimanov proti poganom na severu. V tej zgodbi je pomembno izpostaviti pomen džihada oz. svete vojne, ki je Osmane spodbujala, da za islam zavzamejo čim več ozemlja in se bojujejo proti poganom, dokler islam ne pokriva celotnega sveta, čeprav namen džihada ni bil uničenje vseh poganov, le nadvlada nad njimi. To je bila njihova verska dolžnost in zato so obrobne muslimanske kneževine dobile tudi vojaško podporo iz muslimanskega zaledja, saj so vojaki prihajali opraviti svojo dolžnost.¹⁰

Zadnje širitve, preden so Osmani svoje poglede usmerili proti Evropi, so bila ozemlja v severozahodu Anatolije, ki so odpirala možnost prečkanja morja. To so ozemlja kneževine Karesi, ki so jih pridobili na račun notranjih bojev, kjer so zdaj podpirali eno, zdaj drugo stran, od obeh pa pobirali nagrade v obliki ozemlja. To je taktika, ki jo bomo videli tudi v nadaljevanju, ko to Osmani počnejo v še bolj izraziti obliki, ko podpirajo Bizantinske državljanske vojne. Najbolj pomembne osvojitve so tiste ob morju, še posebej pa Canakkale, mesto, ki se nahaja na južni obali najožjega dela Dardanel in je bilo tudi najlažja pot za Osmane, da so se prebili v evropski del Bizantinskega imperija in začeli osvajati Balkan.¹¹

2.1 Bizantinsko cesarstvo pred Osmanskimi napadi v Trakijo

Da bi lahko bolje razumeli kako in zakaj je potekala osmanska ekspanzija v Trakiji in posledično na celotnem Balkanu, je potrebno dobro razumeti stanje osmanskih predhodnikov na tem ozemlju, torej bizantinskega imperija, ki je v času, ko so se Osmani hitro dvigovali v moči, na moči izgubljal na račun državljanskih vojn in zaradi splošnih slabih političnih razmer. V tem poglavju bomo torej raziskali drugo stran zgodbe, v času vladavine Paleologov od Mihaela VIII do osmanskega zavzetja Galipolija leta 1356.

¹⁰ Inalcik, 1973, str. 21.

¹¹ Shaw, 1976, str. 15.

V 14. stoletju spremljamo Bizantinsko cesarstvo v njegovem propadanju. Vendar je temelje za propad postavil že Mihael VIII. Paleolog (1259–1282) v drugi polovici 13. stoletja, ko je s svojo vizijo, da bo Bizancu vrnil staro slavo, preobremenil cesarstvo, ki je začelo izgubljati tla pod nogami. Mihael VIII. je vojno proti Karlu Anjouškemu sicer dobil, vendar je bilo za cesarstvo prepozno. To se sicer ni pokazalo za časa Mihaela VIII., ampak njegovega sina, Andronika II. Paleologa. Mnogi to razlagajo preprosto s trditvijo, da je bil Mihael dober vladar, Andronik II. pa slab, vendar temu ni tako. Tudi Andronik II. je uvedel mnogo dobrih reform in sprejel mnoge dobre odločitve, vendar izčrpane države ni mogel obraniti pred naraščujočim zunanjim pritiskom Srbov in Osmanov.¹²

Andronik II. (1282–1328) je podedoval izčrpano cesarstvo in da bi si finančno opomogel, je močno zmanjšal najemniško vojsko, saj je bila ta veliko breme za državno zakladnico. Poleg tega je popolnoma opustil tudi kakršnokoli ladjevje in tako postal odvisen od italijanskih držav, ki so imele velike flote. Ta hiter padec obrambne moči je pospešil tudi ekspanzijo Osmanov na Bližnjem Vzhodu. Kljub reformam, ki bi omejile odtok denarja, je cesarstvo stiskala finančna kriza. Inflacija je bizantinski zlatnik zbila na polovico njegove prejšnje vrednosti in v trgovanju je začel večjo vlogo dobivati zlatnik italijanskih mestnih držav. Dodaten problem v financah cesarstva je bilo tudi dejstvo, da je šel dovršen del vsakoletnega priliva v plačevanje miru z Osmani in Srbi, ki so grozili z napadi.¹³

Kljub temu so se Osmani zelo hitro širili v Mali Aziji, saj nikjer ni bilo odpora, razen v večjih mestih, ki jih je ščitilo obzidje. Cesar je izgubljal nadzor nad Malo Azijo, ki je bila zelo pomembna regija cesarstva, zato je posegel po najemnikih, da bi ustavili osmansko ekspanzijo. Najel je Katalansko združbo pod vodstvom Rogerja de Flora. Katalanci so nekaj časa uspešno odvrčali osmanske napade, vendar so ob nestalni plači začeli ropati bizantinska mesta in vasi. Zaradi ogorčenja nad katalanskim vodjem so Rogerja de Flora ubili, misleč, da se bo katalanska vojska tako porazgubila in ne bo več povzročala škode. Temu ni bilo tako in Katalanci so se začeli boriti proti bizantinskim enotam. Ker jih te niso zmogle ustaviti, je združba več let ropala po cesarstvu, nakar so leta 1311 v Grčiji zavzeli Tebe in Atene, kjer so se ustalili in mesti obdržali še skoraj 70 let.¹⁴

Po odhodu Katalancev je za Bizanc nastopilo obdobje miru, ki pa ni trajalo dolgo, saj je prišlo do spora med Andronikom II. in Andronikom III., vnukom starega cesarja. Ko je Mihael IX.

¹² Gregorije Ostrogorski, Zgodovina Bizanca, DZS, Ljubljana, 1961, str. 454.

¹³ Ostrogorski, 1961, str. 455-488.

¹⁴ Ibid., str. 465-467.

umrl (1320), je stari cesar Androniku III. odrekel prestolonasledništvo in začela se je državljanska vojna. Mladega cesarja je podpirala predvsem aristokracija, njegov upor pa je vodil Janez Kantakuzen, bodoči vladar Janez VI. Vojna je trajala dolgih 8 let (1320–1328), vmes sta bila sklenjena dva mirovna sporazuma, ki pa nista trajala dolgo. Medtem ko vojna sicer ni imela velikih oboroženih spopadov, je bila škoda v cesarstvu vseeno zelo velika, predvsem na področju gospodarstva in ekspanzije sosednih držav, dober primer je Osmanski imperij, ki je leta 1326 za svojo prestolnico razglasil zavzeto mesto Burso.¹⁵

Andronik III. (1328–1341) je s pomočjo Janeza Kantakuzena, ki je vodil večino državnih zadev, vladal učinkovito, vendar se težav ni več dalo odpraviti. Kantakuzen se je posvetil izgradnji ladjevja, da bi se osvobodili odvisnosti od Genove, kar je v veliki meri financiral iz lastnega premoženja – in v tem ni bil edini, kar je spet predstavljalo nov problem za Bizanc, saj je bil vedno bolj odvisen od plemiških donacij. Dobra poteza Kantakuzena je bila sodelovanje s Seldžuki, s pomočjo katerih je pridobil pokrajine okoli Egejskega morja, saj so bili Seldžuki prav tako zaskrbljeni zaradi ekspanzije Osmanov.¹⁶ Problem za Bizanc se je pojavil tudi na severu, kjer se je Srbija pod Štefanom Dušanom dvignila nad druge balkanske države in postala vodilna sila na Balkanu, ki je s svojo močjo Bizancu iztrgala velik del Makedonije, Bizanc pa je bil nemočen, saj se je boril v Mali Aziji, kjer sta Andronik III. in Kantakuzen leta 1329 izgubila bitko pri Niceji in tako so Osmani vladali že celotni Mali Aziji, z izjemo nekaterih mest, ki so bila še zvesta Bizancu. Bizanc je sicer dosegel nekaj uspehov v Tesaliji in Epiru, kjer je uspelo Kantakuzenu pridobiti te državice predvsem na račun njihovega še bolj žalostnega stanja. Zopet pa uspehi niso trajali dolgo, saj je leta 1341 Andronik III. umrl, pred tem pa svojega sina Janeza V. še ni imenoval za sovladarja, za sovladarja pa je že razglasil Kantakuzena, ki se je poimenoval Janez VI., zato je izbruhnila nova državljanska vojna, med zakonitim naslednikom in so-cesarjem, ki je sicer želel le vladati kot regent, saj je bil Janez V. star komaj 9 let.¹⁷

Vojna je trajala do leta 1347 (6 let) in se je končala z zmago Kantakuzena, ki je sklenil zaveznitva s Seldžuki in Osmani, kar je postala v naslednjih desetletjih stalna praksa v državljanskih vojnah, kar so predvsem Osmani s pridom izkoriščali, saj so zahtevali ogromne letne tribute in vojaško podporo Bizanca. Zaradi hudih notranjih bojev je Dušan ozemlje Srbije razširil že na celotno Makedonijo, z izjemo Soluna, do leta 1348 pa je zavzel tudi

¹⁵ Ostrogorski, 1961, str. 469-472.

¹⁶ Ibid., str. 472-474.

¹⁷ Ibid., str. 474-478.

Tesalijo in Epir.¹⁸ Zopet se je cesar poskušal spoprijeti z nastalo finančno škodo, tokrat se je Kantakuzen lotil dvigovanja prihodkov carin, kar je bilo edino mogoče tako, da je Genovežane izrinil iz Bosporja, zato je Kantakuzen porabil še ostanek denarja v državni blagajni in si ga nekaj izposodil, da je naredil ladjevje, ki pa je bilo v letu 1349 v boju pri Galati uničeno in upanje o osvoboditvi izpod Genove je splavalo po vodi. Kasneje je cesar sklenil premirje z Genovo in Benečani so plačali Janezu V., da bi Janeza VI. Kantakuzena izrinil s prestola. To je leta 1352 poskusil narediti, vendar je Orhan poslal Kantakuzenu 10.000 vojakov, ki so se borili proti 4.000 srbskim vojakom, ki so prišli na pomoč Janezu V. Paleologu. Osmanski vojaki so zmagali, zato je Kantakuzen ostal na prestolu. Ne za dolgo, saj ga je osmanska pomoč stala trdnjave Tzimpe pri Galipoliju, kjer so se utrdili in načrtovali nadaljevanje svojih osvajalnih pohodov. Opozicija je naraščala in leta 1354 je Janez V. prišel do svojega prestola, ko je skupaj z Genovežani naredil državni udar in Janeza VI. Kantakuzena poslal v samostan.¹⁹ Tako je Bizanc leta 1354 zamenjal vladarja, doživljal popoln bankrot in predal utrdbo v bližini Galipolija, s tem pa za nadaljevanje pripravil Osmanom lahko osvajalsko pot.

¹⁸ Ostrogorski, 1961, str. 486-489.

¹⁹ibid., str. 491-494.

3 Osmanska ekspanzija v Trakiji in po Balkanu in vloga Bizanca

Za razumevanje osmanske ekspanzije v Trakiji je najprej treba kar se da natančno opredeliti pojem Trakije v času, ko se je dogajalo osmansko osvajanje te dežele. Trakija je regija na jugovzhodu balkanskega polotoka, katere meje so se spreminjale skozi čas. Ko je bila del grške civilizacije, je Trakija označevala prostor od Donave na severu, Črnega morja na vzhodu, Egejskega morja na jugu in do reke Vardar na zahodu, medtem ko je v Rimskem imperiju pojem Trakija označeval isti prostor, a v manjšem obsegu, saj ga je na zahodu omejevala reka Nestos.²⁰ V tej diplomski nalogi bomo za definicijo Trakije uporabili mejo na severovzhodu od današnjega bolgarskega mesta Nesebar, do Adrianopola in po reki Marici do Egejskega morja na zahodu, do Konstantinopla na jugovzhodu in Črnega ter Marmarskega morja na jugu in vzhodu.

Seveda je del Trakije tudi polotok Galipoli, katerega ožina pri Anatoliji se imenuje Dardanele in je bil vstopna točka za Osmane, ko so prodirali v Trakijo. Danes pa pojem Trakija označuje podobno ozemlje kot v preteklosti, le deli se med tri države, kjer Turčija in Grčija zavzemata manjši del Trakije, večina te dežele pa spada pod Bolgarijo.

3.1 Začetki ekspanzije in prva oporišča v evropskem delu Bizantinskega imperija

Osmani so prvič stopili na tla Evrope in Trakije z vojaškimi nameni leta 1346, vendar ne, da bi zavzemali ozemlja, temveč kot najemniška vojska pretendenta za prestol, cesarja Kantakuzena, ki se je po smrti Umura, ki mu je prej zagotavljal najemniško vojsko, obrnil na Orhana, ki je bil v bližini in pripravljen. V letu 1346 je torej Orhan v Trakijo povedel okoli 5.500 mož in zavzel obalo Črnega morja severno od Konstantinopla in premagal vojsko Ane Savojske, matere Kantakuzenovega nasprotnika, Janeza V. Za nagrado je Kantakuzen Orhanu dal svojo hčerko Theodoro za ženo, poleg tega pa so Osmani lahko brez vojaškega posredovanja Bizanca ropali po Trakiji. Samo po sebi ni to za Osmane noben poseben uspeh, saj so ropali že prej, zavzeli pa niso nič novega, a to se je po nekaj osmanskih intervencijah v državljanskih vojnah Bizanca spremenilo. Leta 1352 je Kantakuzen Osmanom dal utrdbo Tzimpe (na evropski strani Dardanel), da bi v nadaljevanju Osmani lažje in hitreje priskočili

²⁰ Britannica. Thrace. URL: <https://academic-eb-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/levels/collegiate/article/Thrace/72268>

na pomoč. Takrat pa je Orhan zastavil nove cilje za svojo državo in njegov sin Sulejman je naslednje leto iz podarjene trdnjave proti severu vodil ne le roparski pohod, ampak tudi osvajalni pohod in prišel do mesta Rodosto. Tega Kantakuzen ni odobral, od Osmanov je zahteval, da se umaknejo, vendar resnih groženj ni bil sposoben, zato je Orhan v osvojena mesta v Trakiji poslal še dodatne sveže vojake iz Anatolije, da bi bila njihova novo osvojena mesta zares trdno v osmanskih rokah.^{21 22}

Sulejman je v letu 1354 začel oblegati Galipoli, ki je bilo najbolj pomembno mesto na istoimenskem polotoku in hkrati пристanišče za prevažanje vojakov in ostalih Osmanov iz Anatolije v Trakijo. Obleganja so običajno trajala nekaj let (npr. obleganje Burse), saj so imeli Osmani, katerih glavna moč so bili vojaki na konjih, pri prebijanju zidov velike težave. Vendar se je, na srečo Osmanov in nesrečo Bizantincev, v noči iz 1. na 2. marec 1354²³ zgodil velik potres, ki je uničil zidove Galipolija in ostalih utrd v okolici, kar so Osmani s pridom izkoristili in Sulejman je hitro zavzel vse porušene trdnjave. Z dodatnimi ljudmi iz Anatolije je Sulejman obnovil zidove zavzetih trdnjav in jih močno zastražil, saj je vedel, da se tudi Bizantinci zavedajo, da je Galipoli v rokah Osmanov težava za Bizantinski imperij in njihovo nadvlado Balkana. Zavzetje Galipolija je tudi v širših krščanskih krogih povzročilo veliko nemira, saj so se bali nove kulture in močnega ljudstva, kar je sprožilo tudi pogovore o novi križarski vojski, ki bi rešila Konstantinopol, ne pa osvojila Jeruzalem, kot je bil namen prejšnjih križarskih vojn. Ker je bil rimski predpogoj za organizacijo križarske vojne za pomoč Bizancu še vedno združitev zahodne in vzhodne Cerkve, so se začela pogajanja o združitvi Cerkva²⁴, ki pa so se kasneje izkazala za brezplodna.²⁵

3.2 Utrditev Osmanov v Trakiji in pomen Trakije za njihovo širitev

Iz Galipolija je Sulejman vztrajno napadal in ropal traška mesta, nekatera so bila porušena, druga pa zavzeta in spremenjena v osmanska oporišča. Bizantinski imperij se je znašel še z eno dodatno težavo in Kantakuzen se je obrnil na svoje nasprotnike, Srbe in Bolgare, da bi mu pomagali opraviti z izdajalskimi Osmani, vendar je v tem času, kot že napisano v prejšnjem poglavju, Kantakuzena iz prestola izrinil njegov nasprotnik za cesarski naziv, Janez V. Tudi

²¹ Inalcik, 1973, str. 24.

²² Shaw, 1976, str. 16.

²³ Inalcik, 1973, str. 24.

²⁴ Ibid., str. 25.

²⁵ Ostrogorski, 1961, str. 497, 499 – 500.

on ni bil sposoben ustaviti Osmanov in jim je leta 1356 priznal njihova zavzeta območja v Trakiji, saj so mu v nasprotnem primeru grozili z ropanjem pošiljk hrane v Konstantinopol, kar bi bilo za prestolnico Bizantinskega imperija, ki je večino svoje hrane uvažala iz traških njiv, zelo slabo. Orhan je na novo pridobljena ozemlja pošiljal velike skupine turških nomadov iz Anatolije, da bi Trakijo spremenil v čim bolj turško deželo in se tako zavaroval pred napadi kristjanov, saj bi se zanj borili tudi prebivalci kolonizirane Trakije.²⁶

Sicer hitra osmanska širitev v Trakiji se je po letu 1356 za nekaj let umirila, saj je leta 1358 umrl Sulejman, ki je doživel nesrečo, medtem ko je Orhanov najmlajši sin Halil postal ujetnik Bizantincev. To je Orhana prisililo v premirje z Bizancem, ki je imperiju dajalo priložnost, da dobijo nazaj ozemlje, ki so jim ga Osmani odvzeli v zadnjih letih, vendar za to niso imeli dovolj močne vojske, zato so posegli po diplomatski poti, kar je Osmanom dalo več časa, da rešijo probleme, ki jih je še dodatno zapletla smrt Orhana v letu 1360. Oblast je po njegovi smrti prevzel Murad, Orhanov drugi sin, ki je po smrti Sulejmana dobil pravico do vodstva osmanske države, čeprav mu je konkuriral njegov mlajši brat Halil, ki so ga Bizantinci izpustili iz ujetništva. Zaradi teh težav se je Murad najprej vrnil v Anatolijo, da si je zagotovil vodstvo nad državo, kar mu je tudi uspelo, poleg tega pa je na svojo stran privabil še nekaj drugih turških plemen, da so se mu pridružili in postali del osmanske države. Ko je Murad utrdil svojo vladu v Anatoliji, se je vrnil v Evropo, kjer je nadaljeval delo svojih preminulih sorodnikov.²⁷

V Trakiji ga kljub premoru osvajalnih pohodov ni pričakala nobena resna ovira. Bizanc je bil izžet, srbska država pa je hitro propadala po smrti Dušana leta 1355. Tudi Bolgarija je bila v slabem stanju, zato vse tri države skupaj niso premogle nikakršnega odpora, ki bi ustavil Osmane. Murad si je za cilj zadal osvojitve Adrianopola, glavnega mesta bizantinske Trakije, ki je imelo tudi funkcijo nadzora nad dostopom v prehod med Rodopi in Balkanskim gorovjem, ki ga je ustvarila reka Marica, saj mu je ta prehod omogočal nadaljevanje ekspanzije na severozahodni Balkan, ki ga je Murad tudi načrtoval. Brez daljšega obleganja je zavzel Adrianopol, čeprav se o dataciji te osvojitve zgodovinarji ne strinjajo, saj Shaw in Inalcik navajata letnico 1361, medtem ko Ostrogorski trdi, da je bila zavzeta vsaj eno leto kasneje, saj pravi: »V kroniki Mihaela Panareta, ed. O. Lampidis [1958] 74, 15, se Adrianopol marca leta 1362 zadnjikrat omenja kot bizantinsko mesto.«²⁸ Poleg letnice 1361 se za zavzetje

²⁶ Shaw, 1976, str. 17.

²⁷ Shaw, 1976, str. 17; Inalcik, 1973, str. 25.

²⁸ Ostrogorski, 1961, str. 535.

Adrianopola pojavlja še letnica 1369, ki jo tudi Kafadar navaja kot alternativo letnici 1361²⁹, vendar bom zaradi doslednosti in ujemanja nadaljnjih letnic uporabil letnico 1361, saj jo uporabljata oba avtorja del, ki sta podlaga za to diplomsko delo.

Z osvojitvijo Adrianopola, ki jo je Murad preimenoval v Edirne, se je Osmanom torej odprla pot po reki Marici navzgor, poleg tega pa je s tem podvigom Murad Bizantincem odvzel vso moč na Balkanu, saj je bil Adrianopol njihovo glavno središče za vojaško in administrativno upravljanje z deželami na Balkanu. Edirne je postalo novo glavno mesto Osmanske države, vendar kot v letnici zavzema Adrianopola tudi za razglasitev mesta Edirne kot glavnega mesta prihaja do razhajanja letnic z razliko nekaj let. Shaw ne navaja letnice, vendar takoj po tem, ko navede dejstvo, da so Osmani zavzeli mesto, navaja tudi, da so ga imenovali za prestolnico, zato lahko rečemo, da avtor cilja na isto leto, kot je bilo mesto zavzeto. Na drugi strani pa Ostrogorski navaja letnico 1365, kot vir pa navaja knjigo Franza Babingerja, *Beiträge zur Frühgeschichte der Türkenherrschaft in Rumelien* iz leta 1948.³⁰ Ker točno leto razglasitve in preimenovanja mesta Edirne kot prestolnice ni nujno za razumevanje dogajanja v nadaljevanju, je dovolj, če vemo, da je to mesto postalo prestolnica v 60. letih 14. stoletja. Je pa Edirne kot glavno mesto močno sporočilo o namenih Osmanov. To dejanje sporoča, da so se Osmani še bolj zavzeli za sveto vojno proti poganom v Evropi, saj je center njihove države v Evropi, ne v Anatoliji, kjer v okolici ni bilo večjih skupin nevernikov. Zaradi tega se je Osmanom pridružil nov val turških vojakov iz Anatolije.³¹

V nadaljevanju so Osmani napadli mesto Plovdiv, ki leži sredi doline reke Marice, ki so jo zdaj lahko dosegli po zaslugi osvojitve Edirna in ga leta 1363 tudi zavzeli. Medtem ko je Edirne ponujal dostop do doline reke Marice, pa je mesto Plovdiv imelo strateško lokacijo, ki je ponujala kontrolo nad celotno dolino, s tem pa dostop Konstantinopla do hrane, ki so jo uvažali preko te doline, poleg tega pa je kontrola nad rečno dolino omogočala Osmanom tudi prekinitev stikov med Grki in Bolgari, ki so se jim upirali. Podobna situacija glede Konstantinopla in Osmanov, ki so grozili s pošiljkami hrane, se je zgodila že leta 1356 (gl. str. 11), vendar so bili Osmani tokrat v še boljšem položaju, saj ne bi le ropali pošiljk hrane, ampak bi lahko dovod hrane popolnoma prekinili. Zato je bil Bizanc prisiljen sprejeti njihove pogoje, ki pa so vključevali cesarjev razglas, da se Osmanom priznajo zavzeta območja v

²⁹ Cemal Kafadar, *Between two worlds, construction of the Ottoman State*, Berkley, Los Angeles, London, University of California Press, 1996, str. Xviii.

³⁰ Ostrogorski, 1961, str. 535.

³¹ Shaw, 1976, str. 18.

Trakiji, poleg tega pa tudi zavezo, da se Bizanc ne bo povezal s Srbi, Madžari ali Bolgari v zavezništvu proti Osmanom. V zameno je Bizanc dobil zagotovilo, da bo Murad dovolil dostavo hrane do Konstantinopla in ga ne bo direktno napadel z vojsko. To Muradu tako ali tako ni prekrizalo načrtov, saj je bil napad na Konstantinopel zanj preveliko tveganje, osmansko vojsko so namreč v veliki večini sestavljali konjeniški vojaki, njihova pehota pa ni bila zelo močna. Več dobrobiti so Osmani imeli od tega, da Konstantinopel s svojo prisotnostjo ustrahujejo in izžemajo, kar se še bolje pokaže v 70. letih 14. stoletja.³²

Osmani so se z zavzetjem teh pomembnih mest še hitreje širili po Trakiji, kjer so pri osvajanju sledili podobnemu konceptu, kakor ko so osvajali v Anatoliji, in sicer da so meščane mesta, ki so ga napadali, pozvali, naj se predajo in ne bodo kaznovani, če pa se je mesto uprlo, so jih napadli in premagali, potem pa meščane izgnali iz mesta. Vsem osvojitvam je sledila tudi kolonizacija iz Anatolije, z namenom, da bi v Trakiji živelo čim več Turkov, ki bi podpirali Osmane in se jim ne bi upirali. Te kolonizacije in hitrih osvojitvev Osmanov so se ustrašile tudi druge balkanske države, zato so Srbija, Bosna in Madžarska združile moči in utaborile svojo vojsko na reki Marici v letu 1364. V nočnem napadu je vodja osmanske vojske zaradi elementa presenečenja uspel premagati številčno močnejšo vojsko zaveznikov, ki je razpadla zaradi panike, in mnogo vojakov se je utopilo v reki.³³ Zanimivo je, da se je enaka zgodba ponovila leta 1371, v bitki pri Marici, ko je srbska vojska z istim namenom, to je zavzeti Edirne, zopet taborila ob reki Marici in Lala Sahin, vojskovodja takratne osmanske vojske v Edirnu, jih je zopet napadel ponoči in z veliko manjšo vojsko uspel zmagati. Tudi v tej bitki so se vojaki metali v reko in se utopili v njej.³⁴ Ta bitka je v turški zgodovini znana kot uničenje Srbov, čeprav je splošno imenovana druga bitka na Marici, medtem ko je bila prva bitka na Marici tista v letu 1364.

Po izgubljeni prvi bitki pri Marici se je krščanski svet odzval z bulo papeža, ki je sklicevala križarsko vojsko proti Osmanom, vendar se je odzval samo grof Amadej Savojski (bratranec Janeza V. po njegovi materi), ki je leta 1366 z mornarico zavzel Dardanele in Galipoli in ga izročil nazaj v roke Bizancu. To mu je uspelo, ker je bila mornarica še vedno šibka stran osmanskega vojaškega sistema, vendar zmaga Amadeja Savojskega ni bila tako učinkovita, saj so bili Osmani že preveč dobro utemeljeni v Trakiji, da bi jih zaustavilo zavzetje

³² Shaw, 1976, str. 17, 18; Inalcik, 1973, str. 25.

³³ Ibid., str. 18, 19.

³⁴ Britannica Academic, URL: <https://academic-eb-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/levels/collegiate/article/Battle-of-the-Maritsa-River/50991>.

Galipolija. Ker je način, kako so ga Osmani dobili nazaj, samo še en izmed primerov njihove politične vojne z Bizancem, bom v naslednjem podpoglavju predstavil odnos med Bizancem in Osmani bolj podrobno.

3.3 Odnosi med Osmanskim imperijem in Bizancem

V pregledu zgodovine Bizanca (in vloge Osmanov v njej) v 14. stoletju najbolj izstopa vloga državljanskih vojn, le-te pa so najbolj zaslužne za povezovanje Bizanca z Osmani, saj je bilo od Kantakuzena naprej normalno, da je nekdo, ki je želel postati cesar, za pomoč prosil Osmane. Ta je bil tudi tisti, ki mu je uspelo priti na prestol, saj so bili Osmani v tem času že neizpodbitna avtoriteta kar se tiče vojaške moči. Seveda je sultan vedno zahteval svoje plačilo, največkrat v obliki letnega tributa in vojaške pomoči. To je bilo za cesarje nujno zlo, ki pa je kmalu postalo nevzdržno. V pismu Demetria Kydonesa Janezu V. lahko preberemo³⁵, da je bil leta 1376–1377 tribut Osmanom letno 30.000 zlatnikov, v letu 1391 pa se je povečal na tako vsoto, da je ni bilo mogoče odplačati s skupnim letnim prihodkom cesarstva.

Kljub stalnem izkoriščanju Bizanca sta imeli cesarstvi vedno več ljudi, ki so se sprehajali čez meje, bodisi zaradi trgovine, bodisi zaradi drugih razlogov. Tako je leta 1373, ko je Janez V. spremljal svojo vojsko na osmanskih pohodih, kot je narekovala njegova pogodba z Muradom I., njegov sin Andronik IV. skupaj s sultanovim sinom Savcijem Calebom skoval zaroto, da bi svoja očeta odstranila s prestolov in se sama dvignila nanje. Zarota je bila sicer hitro odkrita in skupna vojska Osmanov in Bizantincev je uničila uporniško vojsko obeh sinov. Murad I. je ukazal svojega sina usmrtiti, Janezu pa naročil, naj sina oslepi in mu odvzame pravico nasledstva. Andronik IV. ni bil oslepljen, le poškodovan, bil pa je razrešen svoje nasledstvene pravice. Seveda pa Andronik IV. v svoji ideji ni bil osamljen, bilo je še mnogo drugih Bizantincev, ki so redno hodili čez mejo, v osmansko državo, tam kovali načrte proti Janezu V. in ostali nekaznovani, saj Bizanc zaradi svojega podrejenega položaja ni smel zapreti meje.³⁶

Kljub neuspehu v svoji zaroti se je Andronik IV. leta 1376 vrnil kot pretendent za prestol, se povezal z Genovežani, ki so bili Janezovi stari sovražniki, in Osmani, saj je Muradu I. obljubil

³⁵ Nevra Necipoglu, *Byzantium between the Ottomans and the Latins*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009, str. 128.

³⁶ Necipoglu, 2009, str. 119-120.

še večji tribut, ponudil pa mu je tudi svojo sestro v zakon, kar je na zahodu sprožilo val ogorčenja, čeprav je že Janez VI. Kantakuzen dal svojo hči sultanu za ženo.³⁷ Andronik IV. je bil uspešen in Janez V. je bil vržen v zapor. Cena za osmansko pomoč, poleg tributa, je Bizanc stala tudi utrdbo Galipoli, že v prejšnjem poglavju omenjeno utrdbo velikega strateškega pomena, ki so jo Osmani že zavzeli v letu 1354, pa so jo izgubili, ko jo je s križarsko vojsko prevzel Amadej Savojski. Tako je Murad I. spet dobil to pomembno utrdbo, ne da bi se zanjo boril, samo izkoristil je spor med bizantinskimi vladarji, kot so Osmani počeli že prej. O teh pogajanjih piše tudi Kydones, ki trdi, da so Osmani postali voditelji vsega dogajanja in so jih morali Bizantinci ubogati ali pa so bili vrženi v zapor. Sklene, da so se Osmani dvignili v moči, oni pa so padli v suženjstvo.³⁸

Šibkost Bizantinskega cesarstva se je spet zelo nazorno pokazala, ko je Murad I. leta 1379 sklenil, da bo podprl Janeza V. Kljub navideznem zavezništvu z Andronikom IV. je Janez V. že istega leta spet postal cesar in Osmanom dolgoval še več kot jim je njegov sin. Tako dogajanje kaže na to, da je lahko osmanski sultan po mili volji menjal strani v državljanski vojni in tako iz Bizanca izžemal vedno več denarja, vojske in ozemlja, Bizanc pa glede tega ni mogel ukreniti ničesar, saj je bila osmanska podpora edini pomembni faktor v politični moči. Po tej osmanski intervenciji je Murad I. šel celo tako daleč, da je v Konstantinopel poslal svoje ljudi, ki so med prebivalci izvedli anketo z vprašanjem, ali naj bo njihov vladar cesar Ioanes V. ali pa kar sam sultan Murad I. Ljudstvo je izbralo Bizantinca, zato ga je Murad I. namestil kot cesarja.³⁹ Drugi dokaz pa je bolj dokaz osmanske superiornosti, ki ga dokazuje Andronikova (IV.) prošnja Muradu I. iz leta 1385, ko ga prosi, da mu da dovoljenje, da zavzame trdnjavo, ki je bila sicer na ozemlju Janeza V. Iz te prošnje je razvidno, da je sultan tretiran kot gospodar vsega Bizantinskega ozemlja in lahko z njim razpolaga, kot si želi. Njegov odgovor Androniku IV. sicer ni znan, vendar glede na to, da je kasneje to utrdbo napadel in zavzel na silo, verjetno ni dobil pozitivnega odgovora od Murada I. Po tem napadu se je odvil še zadnji del vojne med Andronikom IV. in Janezom V., ki jo je dobil stari cesar Janez V. in Andronik IV. je bil usmrčen.

Razvidno je, da je od osmanskega vstopa v Evropo Bizanc postajal vedno bolj podrejen Osmanom, kar se kaže v zgornjih primerih. Ker ni imel druge izbire, so ga Osmani skozi pogodbe in izsiljevanja ter grožnje spremenili v svojega vazala, kar se je najčisteje pokazalo v

³⁷ Necipoglu, 2009, str. 121.

³⁸ Necipoglu, 2009, str. 123.

³⁹ Ibid. str. 127.

letu 1389, ko pri eni najbolj pomembnih bitk proti Osmanom v štirinajstem stoletju Bizanc ni sodeloval, saj je bil zavezan s pogodbami, da se proti Osmanom ne bori.

4 Osmansko širjenje s prestolnico v Edirnu

4.1 Murad do bitke na Kosovem polju

Po letu 1366 se je začela nova doba osvajanja za Osmane, saj je Murad naredil za nadaljevanje bolj strukturiran ustroj vojske, kot ko so zavzemali zahodno Trakijo. Mejna ozemlja svojih ozemelj je razdelil na tri dele oz. krila: zahodno, vzhodno in sredinsko. Vsako krilo je vodil en vojskovodja, Murad je vodil vzhodno. Njegov uspeh je, da je zavzel traško obalo Črnega morja, ki jo je prej imel pod oblastjo bolgarski princ Aleksander, ki jo je vzel srbskemu imperiju po Dušanovi smrti leta 1355. S to osvojitvijo je osmansko ozemlje po kopnem v popolnosti odrezalo Bizanc od Evrope, zato so morali Bizantinci komunicirati po morju, bodisi po Črnem morju bodisi skozi Dardanele, kar je pomenilo plutje po vodah, kjer so bili Osmani tudi občasno navzoči, čeprav je zavzetje Galipolija od Osmanov precej pomagalo Bizancu. Zaradi hitrega krčenja Bizantinskega ozemlja in bližine Osmanov Konstantinoplu se je cesar Ioanes V. odpravil v Rim, kjer je obljubil, da se bo spreobrnil v katoliško vero in s seboj tudi celotno Bizantinsko cesarstvo, vendar je na ta predlog patriarh v Bizancu odvrnil, da se je spreobrnil le cesar, država pa ne.⁴⁰ Zaradi neuspeha cesarja pri tej obljubi ni v Rimu dosegel ničesar, zato je srečo iskal v Benetkah, kjer si je hotel pridobiti nekaj denarja, tako da je Benečanom prodal otok Tenedos, ki ga je kontroliral Bizanc, vendar mu je njegov sin, ki je v cesarjevi odsotnosti vladal v Bizancu, Andronik IV. (ki mu ni bil naklonjen, kot lahko sklepamo iz njegovega upora proti očetu skupaj s sinom Murada v letu 1373, nekaj let po tem dogodku), odvrnil, da otoka Bizanc ne proda, zato je Ioanes V. ostal v Benetkah, saj jim je bil dolžan denar, ki so ga posodili, rešil pa ga je njegov drugi sin, Manuel. Vidno je torej, da bizantinski cesar na zahodu ni dosegel nikakršnih uspehov, samo še dodatno je obrnil svoje ljudi proti sebi. V tem lahko tudi vidimo, da so bile razmere za osmansko osvajanje na Balkanu izrazito dobre, saj je povsod vladala velika razbitost držav in nestrinjanje glede vere. Zaradi vsega navedenega se je ob prodiranju Osmanov vedno našla država, ki je Osmane uporabila za reševanje svojih notranjih vojn, kot npr. Kantakuzen, kar pa so Osmani izkoristili za manjše ozemeljske pridobitve, ki pa so jih kasneje razširili. Če bi se Balkanske države združile in se uprle Osmanom oz. če bi proti Osmanom korakala kakšna

⁴⁰Shaw, 1976, str. 19.

resna križarska vojska, bi jih lahko dokaj zanesljivo ustavila. Vendar je bil najboljši približek take vojske srbska vojska, ki so jo Osmani premagali pri Marici, in vojska Amadeja Savojskega, ki je zavzela Galipoli, vojne pa ni nadaljevala zaradi neuspešnosti sestavljanja cerkvene unije med katoliško in pravoslavno cerkvijo, ki je bila tudi cilj Ioanesa V., ko je šel v Rim. Njegov spremljevalec, Demetrios Kidonski, je celotno ekspedicijo v Rim in Benetke opredelil kot veliko potrato časa in denarja.⁴¹

Tako ni bilo odziva na Muradove osvojitve v vzhodni Trakiji, medtem ko je osmanski zahodni blok prodiral proti Makedoniji in glavnemu mestu Solunu, ki je bilo tudi eno izmed najpomembnejših mest v Bizancu, zdaj pa tudi eno zadnjih ozemelj izven Konstantinopla. Pri tem so se mu upirali Bolgari, ki so bili dober nasprotnik, vendar je ob smrti kralja Aleksandra država začela razpadati, saj so se njegovi sinovi spopadli za nasledstvo. Po tem, ko je zbledel odpor proti napredovanju Osmanov zaradi smrti kralja Aleksandra, ki se je zgodila v istem letu kakor Bitka na Marici, kjer so Osmani uničili pretežno srbsko vojsko, kar je še bolj sprostito prostor za osmanska osvajanja, je njihova vojska zavzela še dele zahodne Trakije, polja Makedonije ter mesta, ki so bila zraven, glavno izmed njih pa je bil Solun, ki je bil tudi cilj tega krila osmanske vojske. Z uspehom na zahodni »fronti« se je odprla pot tudi Muradu, ki je iz vzhodne Trakije nadaljeval proti severu in zavzel glavno bolgarsko mesto Sofijo do leta 1376, Bolgari pa so sprejeli osmansko nadoblast.⁴² V letu 1376 so poleg osvojitve Osmani dobili tudi Galipoli, ki so ga izgubili pred desetletjem, tokrat na račun pomoči Androniku IV., da je prišel na prestol.

Zopet so osmanski uspehi na vzhodni in zahodni fronti stimulirali še eno odpravo, tokrat proti Srbiji, skozi Balkansko gorovje, na pot pa se jim je postavila srbsko–bolgarska vojska, ki so jo Osmani, na čelu z vojskovodjem centralnega oddelka Mustafom Paso, porazili blizu Edirna. Po zmagi je nadaljeval pot proti severozahodu in zavzel del južne Srbije in Niš, ki je bil takrat glavno mesto srbske države. S to osvojitvijo so Osmani lahko Srbe prisilili, da so sprejeli njihovo nadoblast, s tem pa seveda tudi plačevali davke. Na tej točki so imeli Osmani pod svojo oblastjo večji del zahodne in severne Anatolije, Trakijo iz katere so se potem razširili tudi na Srbijo in Bolgarijo ter vzhodno Makedonijo. Pri tem je pomembno omeniti, da čeprav je bila sveta vojna muslimanov proti poganom pomemben del osmanskega uspeha in njihove vojaške moči, kljub temu niso nasilno spreobračali ljudstva v islamsko vero. Pripadniki drugih religij, še posebej tistih, ki imajo z islamom skupen izvor, torej krščanstvo

⁴¹ Inalcik, 1973, str. 26; Ostrogorski, 1961, str. 500.

⁴² Shaw, 1976, str. 20.

in judovstvo, so morali za to plačevati poseben davek, niso pa bili izpostavljeni nasilju Osmanov. Nekateri kristjani so se spreobrnil v islam, da so lahko uživali prednosti državne vere in se izognili davku, tako da je tudi nenasilna metoda prinesla nekaj novih muslimanov, sicer pa se Osmanom ni mudilo spreobračati ljudstva tudi zato, ker jim je koristil denar, ki so ga pobirali na ta račun.⁴³

4.2 Bitka na Kosovem polju

Od zavzema Niša (1386) do bitke na Kosovem polju so Osmani naleteli na nekaj resnih težav in niso pridobili novih posestev na Balkanu. Težave v Evropi so se začele, ko je Lazar, sin Dušana Velikega, princ, ki si je uspel pridobiti največji vpliv, prekršil podložnost Osmanom in zbral vojsko srbskih grofov in sklenil zavezništvo z kraljem Bosne, Tvrtkom I. Vse to je bilo mogoče, ker se je Murad ukvarjal s situacijo v Anatoliji, saj so bili Osmani vedno pozorni, da kljub osvojitvam v Evropi na širjenje v Anatoliji niso pozabili, čeprav so ga tam izvajali na miroljuben način, skozi politična dogovarjanja. V teh letih pa se mu je uprla kneževina Karaman, ki je imela ozemlja na jugozahodu Anatolije, z glavnim mestom Konya. Na račun Karamancev so Osmani izgubili nekaj ozemlja v Anatoliji, zato je bil Murad prisiljen vrniti se v azijski del svojega imperija, kjer je najprej kneževino Karaman označil za izdajalce svete vojne, saj so s svojimi potezami proti Osmanom ogrozili njihove uspehe v Evropi, v deželi poganov. To pomeni, da je bila zdaj naloga vseh muslimanov, da porazijo Karaman. Kljub temu pa je Murad uporabil vojsko, ki jo je dobil od svojih vazalov, pretežno od Bizanca in od Srbije, da je zanesljivo premagal Karaman leta 1387. S tem si je zagotovil ugled v Anatoliji in tudi kneževine, ki so bile do zdaj samostojne, so Osmanom priznale nadoblast.⁴⁴

Medtem ko je Murad urejal razmere na vzhodu in si zagotavljal ugled, se je v Evropi začel kazati problem, saj je med njegovo odsotnostjo Lazar s podporniki leta 1388 premagal Osmane pri Moravi, kar mu je dalo velik ugled med drugimi balkanskimi vladarji, zato je hitro zbral veliko vojsko, sestavljeno iz Bolgarov, Bosancev, Srbov, Albancev, izmed katerih jih je mnogo prej priznalo osmansko nadoblast, zdaj pa so se obrnili proti njim, ko so se pokazali, da so ranljivi. Zaradi tega se je Murad hitro vrnil v Evropo, kjer je porazil Bolgare,

⁴³ Shaw, 1976, str. 19.

⁴⁴ Inalcik, 1973, str. 29, 30.

in tako od Lazarjeve unije, ki se je imenovala Balkanska unija, odtrgal velik del vojske. Do bitke je prišlo leta 1389, na Kosovskem polju. Balkanski vojski je poveljeval srbski princ Lazar, poleg njega pa so bili pomembni člani še bosanski kralj Tvrtko (ki je bil zelo uspešen kralj), princ Albanije Castriotis in princ Vlaške Mircea Veliki. Bizantinski cesar Ioanes V. se ni pridružil spopadu, saj je bil takrat že osmanski vazal, poleg tega pa Bizanc niti ni imel vojske, ki bi lahko pomagala Balkanski uniji, niti ni imel dovolj dobre komunikacije z drugimi evropskimi državami, da bi lahko reagiral v skladu z aktualnimi premiki. Balkanska unija je nabrala vojsko okrog 100.000 mož, Murad pa vojsko 60.000 mož. Sicer je sprva bolje kazalo vojski Lazarja, nato pa je njegova vojska naredila napako in Murad, skupaj s sinom Bayezidom, ki je bil takrat že pomemben vojskovodja, jo je znal izkoristiti tako, da so Osmani na koncu zmagali. Murad je med bitko oz. kmalu po njej umrl, nasledil ga je sin Bayezid I. To je bila pomembna zmaga za Osmane, saj je bila vojska Balkana zlomljena in večina jugozahodnega Balkana je bilo pod njihovo nadoblastjo, v obliki vazalnih kneževin, ki pa so kljub priznavanju nadoblasti Osmanom še vedno izkoristile vsako priložnost za upor.⁴⁵

4.3 Bayezid do bitke pri Nikopolju

Bayezid je svojega očeta Murada nasledil leta 1389, po tem ko je bil Murad umorjen med bitko na Kosovskem polju, kar so izkoristili nasprotniki Osmanov v Anatoliji in le nekaj let po tem, ko jih je Murad premagal in so mu priznali premoč, so se zopet uprli Osmanom. To dejanje pojasnjuje njihovo nezadovoljstvo nad novim sultanom, saj je bil ob smrti Murada njegov najstarejši sin, ki naj bi postal naslednji sultan, v Anatoliji, kjer je poskušal za osmansko vojsko pridobiti nove bojavnike izmed turških plemen, medtem ko je bil Bayezid ob Muradu, ko je umrl in so ga zato vojaki razglasili za novega sultana. Novico, da je Murad umrl, so ohranili v tajnosti, dokler niso umorili njegovega starejšega sina Yakupa in tako je Bayezid, ki je bil sicer sin grške matere (in zato »bolj evropski«) postal sultan. Poleg porekla je šlo turškim vplivnežem v Anatoliji v nos tudi to, da je Bayezid I. v svojo vojsko, kasneje pa tudi administracijo, uvajal sužnje in vojne ujetnike oz. janičarje. Ti so bili evropskega porekla in so počasi izrivali turške čete in upravnike, kar Turkom v Anatoliji seveda ni bilo všeč.

⁴⁵ Shaw, 1976, str. 21,22; Inalcik, 1973, str. 30.

Zaradi vsega tega in ugodne priložnosti so se torej povezali v zavezništvo proti Osmanom in zavzeli tiste dele Anatolije, ki jih je v letu 1387 Murad zavzel.⁴⁶

Bayezid je imel torej izbiro med Evropo in Anatolijo, saj je bil v Evropi po zmagi na Kosovskem polju v odlični situaciji, ker je bila vojska Balkana premagana in brez težav bi zavzel celotno Srbijo in Bosno, a za ceno velikih ozemeljskih izgub v Anatoliji, poleg tega pa je vedel, da več časa, kot pusti kneževinam v Anatoliji pod vodstvom Karamana, da se krepijo, manj ga bodo spoštovali. Za premislek se je vrnil v glavno mesto Edirne, ki je postajalo vedno bolj muslimansko mesto, saj so se gradile mošeje in muslimanski stil arhitekture je postajal vse bolj viden.⁴⁷ Bayezid I. se je odločil, da ne bo nadaljeval tradicije svojih prednikov in je začasno opustil sveto vojno oziroma ji je namenjal manj pozornosti. Z Lazarjem je naredil dogovor, da jim v zameno, da Osmani ne zavzamejo Srbije, oni priskrbijo vojake za vojaško akcijo v Anatoliji, dogovor pa je še dodatno potrdil s poroko z Lazarjevo hčerko. Na podoben način je od svojih vazalov Bizantincev in Bolgarov izterjal vojsko, svoje jezdece pa delno pustil v Evropi, kjer so plenili po Bosni in Vlaški, kar je Bayezidu omogočalo, da ko se vrne, ta ozemlja zavzame brez večjih težav, sej se ob konstantnih vpadih država ni mogla pripraviti na obrambo.

Z vojsko, ki jo je izterjal od svojih vazalov, je nato leta 1390 prodrl v Anatolijo, kjer je najprej pokoril nekaj manjših kneževin, ki so se pridružile uporu proti Osmanom, nato pa je do konca leta zavzel še del Karamana, vključno z glavnim mestom Konyo. Karamanci so bili prisiljeni skleniti premirje, Bayezid pa ga je sprejel, saj se je bal, da ga ne bodo izdali Turki, ki so bili zvesti njemu, ker bi se preveč boril proti drugim Turkom. Premirje na vzhodu je Bayezidu dalo možnost, da se vrne v Evropo, kjer so Osmani osvojili dele Tesalije, še vedno pa so izvajali obsežne roparske pohode na severu, da so oslabili potencialne nasprotnike in zadovoljili turške jezdece. Probleme je povzročal Ioanes V., ki je v Konstantinoplu dogradil zidove in postavil nove stražne stolpe, kar mu je Bayezid prepovedal, zato jih je kasneje tudi porušil. Ko je istega leta bizantinski cesar umrl, ga je nasledil sin Manuel II., ki pa Osmanom ni hotel plačati tributa, niti poslati vojske, ki bi se borila v osmanskih bitkah. Bayezid nepokornosti ni toleriral, zato je oblegal Konstantinopel, dokler se Manuel ni uklonil njegovim zahtevam, ki jim je Bayezid dodal še zahtevo po ustanovitvi muslimanske četrti v

⁴⁶ Inalcik, 1973, str. 30; Shaw, 1976, str. 28, 29.

⁴⁷ Shaw, 1976, str. 29.

Konstantinoplu, kar je vključevalo mošejo in muslimansko sodišče. Manuel je tudi to sprejel, saj mu je Bayezid v nasprotnem primeru grozil z obleganjem Konstantinopla.⁴⁸

Ko je Bayezid zopet uredil razmere na zahodu, se je napotil na vzhod, kjer so se v vmesnem času pojavili novi nemiri, saj se je tokrat okrepil Kadi Burhaneddin, ki se je tudi oklical za sultana.⁴⁹ Poleg tega pa je v Iranu pustošil Timur, mongolski vladar, in Bayezid se je v Anatoliji nameraval zavarovati pred napadom Mongolov. Osmani so se v Bursi zbrali in Bayezid je zbral sile, nato pa Kadi Burhaneddina pognal v beg, saj se je zavedal, da bodo Osmani v odprtem spopadu zmagali brez težav. Bayezid je sicer brez večjih izgub delno premagal svoje nasprotnike v Anatoliji, vendar je proti njemu zdaj jahal Timur, ki je hotel premagati svoje sovražnike na Bližnjem vzhodu, preden bi se podal zavzet Indijo. Sklenil je zavezništvo s Karamanom in zavzel ozemlje v današnjem Iraku ter se tako že zelo približal osmanskim ozemljem. Na srečo Bayezida je Timur spremenil načrte in že prej napadel Indijo ter tako sprostil Osmane pritiska, ki ga je predstavljal. Ker je bil torej vzhodni del osmanskega imperija zopet pod nadzorom, se je Bayezid spet podal v Evropo, ki mu je, medtem ko ji ni posvečal pozornosti, polzela iz rok, da bi zopet vzpostavil red in dominantnost Osmanov.⁵⁰

4.4 Bitka pri Nikopolju

Evropskemu delu osmanskega imperija je grozila resna nevarnost, ki je izhajala iz osmanskih premikov v Trakiji in nevarnosti Konstantinoplu, zato je Bizantinski cesar Manuel II. zopet prosil za pomoč iz zahodne Evrope, tokrat je bil bolj uspešen. Že pred njegovo prošnjo so se Benečani in Madžari leta 1393 povezali proti Osmanom, saj so jih oboji videli kot grožnjo v prihodnosti. Po Manuelovi prošnji za pomoč je Bayezid začel obleganje Konstantinopla in spodbudil novo državljansko vojno v Bizancu. Leta 1396 se je tudi papež Bonifacij IX. odzval na prošnje bizantinskega cesarja in drugih in oklical križarsko vojno proti Osmanom. Vojski so se pridružile enote iz Anglije, Avstrije, Poljske, Italije in iz drugih evropskih držav, največ pa iz tistih, ki so jih Osmani neposredno ogrožali (Madžari), v sklopu katerih so se vojski pridružili tudi Celjski grofje, pod vodstvom Hermana II. Vodil jih je Sigismund Luksemburški, kralj Madžarske, in vojska je prečkala Srbijo in odvzela Osmanom mesta na

⁴⁸ Necipoglu, 2009, str. 139.

⁴⁹ Britannica, Eretna Dynasty (URL: <https://academic-eb-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/levels/collegiate/article/Eretna-Dynasty/32880>, dostopno: 17.5.2019).

⁵⁰ Shaw, 1976, str. 32,33.

poti, potem pa so prečkali reko Donavo pri Nikopolju, potem pa začeli oblegati trdnjavo Nikopol, ki so jo imeli v oblasti Osmani. Ker je bila trdnjava na silo neosvojljiva zaradi strateške pozicije na robu pečine, so jo križarji nameravali izstradati. Septembra leta 1396 je na prizorišče prišel Bayezid I. z vojsko in kmalu se je začela bitka pri Nikopolju.⁵¹

Osmanska vojska je imela poleg turških konjenikov in janičarjev tudi težko konjenico, ki jo je prispeval Lazar v imenu Srbije, saj so bili dolžni pomagati Osmanom kot njihovi vazali. Osmani so se ustavili na vzpetem predelu pred križarsko vojsko in medtem ko je Sigismund poveljeval, naj križarji počakajo, da pridejo Osmani na ravnino, so deli vojske, ki so jih sestavljali samostojni (po večini francoski) vitezi s konji, šli v napad in Bayezid jih je pričakal s svojo konjenico. Ko so vitezi izmučeni prijahali na vzpetino, jih je Bayezid obkolil, zato so bili v zelo slabem položaju. Sigismund je v poskusu, da bi rešil svoje viteze, peljal pehoto za njimi, vendar je bil prepozen in Osmani so uničili viteze v križarski vojski ter obkolili pehoto. Večina križarskih enot je bilo pobitih ali zajetih, nekaj, vključno s Sigismundom, pa jih je uspelo pobegniti.⁵²

Tako je Bayezid leta 1396 premagal križarsko vojsko, s tem pa je bilo konec resnejših evropskih poskusov, da bi premagali Osmane in prišli do Svete dežele. Postali so trdni vladarji južnega Balkana in kljub težavam, ki so sledile v začetku naslednjega stoletja, se osmanska oblast nad to regijo ni omajala. Po bitki je Bayezid zopet začel oblegati Konstantinopel, ki pa ga ni zavzel, saj je cesar obljubljal še večje dajatve, v denarju in vojski, zato je Bayezid popustil, zraven pa si še pridobil pravico, da je vsakega novega cesarja v Bizancu moral najprej potrditi osmanski sultan.

⁵¹ Shaw, 1976, str. 33.

⁵² Britannica, Battle of Nicopolis (URL: <https://academic-eb-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/levels/collegiate/article/Battle-of-Nicopolis/55762> dostopno 19.5.2019).

5. Sklep

V diplomski nalogi smo sledili zgodovini od začetnega prebivališča turških plemen do njihove naselitve v Anatoliji s sistemom manjših kneževin, ki so bile najprej pod nadoblastjo Seldžukov, potem pa kalifata Ilhanidov. Da bi lahko bolje razumeli vzpon Osmanov nad ostale kneževine, še posebej pa njihovo premoč nad pokrajinami v Evropi, izmed katerih je bila najbolj pomembna Trakija, smo si ogledali še zgodovino Bizantinskega cesarstva v 14. stoletju.

V primerjavi obeh držav se hitro dobi občutek, da Bizantinci ne sodelujejo med seboj, medtem ko imajo Osmani skupni cilj in med njimi ni večjih trenj. V Konstantinoplu se je ves čas bil boj za oblast. Od Andronika II. do Ioanesa V. ni noben vladar vladal ne da bi v času vladanja potekali boji za oblast, mnogokrat celo vojaški spopadi in državljanska vojna. V takem stanju se država ne more braniti še pred zunanjim zavojevalcem, Osmani pa so bili še posebej uspešni v obračanju tujih vojn sebi v prid, kar so seveda najbolje dokazali z državljanskimi vojnami v Bizancu, pa tudi s pridobivanjem ozemlja v Anatoliji, menjavanju zvestobe pri sodelovanju z evropskimi državami (Bolgarija, Bizanc, Srbija), tako so si pridobili usluge, denar in posest.

Iz zgodovine Osmanov in Bizanca v 14. stoletju je dobro vidno, da so Osmani dobro razmislili svoja dejanja. Če bi, potem ko so leta 1361 zavzeli Adrianopol, zavzeli še Konstantinopel, bi sicer uničili Bizanc, kar bi jim prihranilo nekaj težav, vendar bi imeli za skoraj 100 let plačevanja ogromnega tributa manj, kakor pa tako, ko so državo pustili brez večjih ozemelj in vojske, so pa izkoriščali njihovo trgovino in velik trud, da bi dobili denar, ki so ga morali plačati Osmanom. Konstantinopel je bil namreč že v 60. letih, ko je Murad zavzel še vzhodni del Trakije, brez večjih možnosti za preživetje in ohranitev imperija, vendar so ga Osmani pustili pri življenju in izkoriščali nagon po preživetju Bizanca. V tem vidim najpomembnejšo odločitev osmanskih sultanov, ki je sicer zahtevala veliko potrpežljivosti in preračunljivosti, vendar je obrodila bogate sadove. Šele ko so vladali ozemlju od zahodnega Kavkaza do Korintskega zaliva in Vlaške, so napadli in zavzeli tudi Konstantinopel.

Poleg tega je za njihov uspeh ključno tudi že prej omenjeno dobro sodelovanje. Sultani so od Osmana do Bayezida vladali brez večjih pretresov, njihova oblast pa je bila popolna, tudi zaradi tega, ker so vse grožnje uspešno zatrli in pretendente za prestol dosledno eliminirali. Sicer je bilo vladanje kompleksno, saj je bila njihova vojska vedno sestavljena pretežno iz turških konjenikov, ki se niso identificirali za Osmane, ampak so bili zvesti zato, ker so

vedeli, da jih bodo osmanski sultani povedli do vojaškega uspeha in ropanja po tujih deželah, še posebej pa so radi ropali po deželah poganov, saj je bila tudi sveta vojna pomembna za Osmane. Na račun svete vojne so opravičevali svoje napade v Evropi in so zanjo dobili tudi potrebno vojaško podporo iz Anatolije. Poleg tega so zaradi tega imeli tudi smisel za vojskovanje, ki je vedno nujen za širitev imperija. Boj za vero je dajal smisel vedno novim vojnarnam in bitkam, zato vojaki niso izgubili želje po boju.

Osmani so imeli tudi dobro strategijo zavzemanja ozemlja. Če ozemlje ni imelo neke dodane vrednosti, se mu niso posvetili in na njem niso izgubljali vojske. Najpomembnejše osvojitve so bile Canakkale, Galipoli, Edirne, ki so omogočale prehod v Evropo in s tem Trakijo, ki je bila administrativno in preskrbovalno srce Bizantinskega imperija, ter utrditev v tej regiji, ki je omogočala tudi napredovanje v več možnih smereh. Ker so Osmani Edirne razglasili za glavno mesto in so s tem pokazali, da stavijo na vojno proti poganom, so dobili še dodatne sile turških jezdecev, gazijev, ki so, medtem ko sultan ni izvajal osvajalskih pohodov, ropali po okoliških deželah in s tem pripravljali teren za osvajalne pohode, saj so slabili podeželje, uničevali manjše vojske in širili strah pred Osmani.

V zadnjem delu 14. stoletja, pod Muradom I. in Bayezidom I., je postala vedno bolj vidna težava velikega imperija, saj je bil sultan potreben na več koncih hkrati in kjerkoli ni bil navzoč, se je ljudstvo dvigovalo zoper Osmane. To sta sultana reševala s hitrim pomikanjem iz enega konca države na drug konec, kasneje pa tudi z ureditvijo države, ki je že od začetka kljub svoji divjaški podobi, ko so ropali vse okoliške pokrajine, ves čas imela dobro razvit administrativni sistem, v katerega sta omenjena sultana, sploh pa Bayezid I., uvajala tudi evropske in krščanske ljudi, da se je sistem lažje prilagajal novim izzivom. To kaže na to, da sultani niso bili, za razliko od svojih bojevnikov, pristranski zaradi vere in so tudi krščanske vojake in upravnike uporabili, če so jih lahko. Zaradi tega so jim islamski del države in islamski vplivneži večkrat očitali, da so krščanski sultani.

Kljub vsem strateškim in preišljenim odločitvam pa so bili Osmani uspešni tudi zaradi preproste učinkovitosti njihove vojske. Težka pehota, ki je bila v Evropi klasični vojaški stil, proti lahkim konjenikom, ki so jih uporabljali Turki, pač ni bila učinkovita. Evropejci se na spremembo v bojevanju niso pravočasno privadili, zato je hitrost, s katero so Osmani napadali, največkrat ujela nasprotnike slabo pripravljene. Mesta, ki so Osmanom običajno predstavljala težave zaradi obrambnega zidu, so osvojili s političnimi uspehi, z obleganjem, mnogo pa jih je padlo zaradi grožnje, kaj bo, če se ne bodo predali. Zanimivo je, da kljub osmanskim nomadskim izvorom, prav v njihovem upravljanju z mesti najdemo razloge za

njihov uspeh. Manipuliranje s Konstantinoplom, vpliv Galipolija nad Dardanelami, politična moč Edirne ter osrednja vloga tega mesta od zavzetja do zavzetja Konstantinopla skoraj 100 let kasneje.

Povzetek

Delo raziskuje tematiko Osmanov v 14 stoletju, še posebej v povezavi z dogajanjem v Trakiji skozi več vidikov. Naloga kronološko sledi dogajanju in se ustavlja ob pomembnih dogodkih in dogajanjih, ki so pomembni za dogajanje, ki sledi.

Najprej je obravnava izvor Osmanov, ki mu sledi do njihove pradomovine ob vznožju gorovja Altaj v centralni Aziji, do začetka vdorov na evropska in arabska tla. V nadaljevanju, ko že obstaja osmanska kneževina na zahodni obali Anatolije, se delo dotakne tudi stanja v Bizantinskem cesarstvu in njegove vloge v vzroku za uspeh osmanske ekspanzije, ki ji ta naloga še posebej podrobno sledi v Trakiji. Naslednji poudarek je na prednostih, ki jih novo-pridobljeni teren nudi Osmanom, vloga nove prestolnice Edirne in njihov odnos do Bizanca, ki je zdaj Osmanom odkrito podrejen in močno izkoriščan.

V zadnjem delu naloga raziskuje dogajanje po zavzetju Trakije, ki ga v večini predstavljajo posamezne pomembne bitke, kot na primer bitka pri Marici, bitka na Kosovem polju in bitka pri Nikopolju. Izpostavljeno je tudi bojevanje na dveh frontah in sicer v Anatoliji in v Evropi, ki je Bayazidu predstavljajo izziv in težave pri uspešnem prodiranju. Kljub težavam pa se Osmani še naprej širijo, naloga pa dogajanju sledi le do bitke pri Nikopolju, saj se po tej bitki razmere spremenijo in Osmani imajo prosto pot za osvajanje na Balkanu.

6. Literatura

1. Britannica Academic, URL: <https://academic-eb-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/levels/collegiate>.
2. Inalcik Halil. The Ottoman Empire: the classical age. 1300-1600, Phoenix, London, 1973.
3. Kafadar Cemal. Between two worlds, construction of the Ottoman state, Berkeley ; Los Angeles ; London : University of California Press, 1995.
4. Necipoglu Nevra. Byzantium between the Ottomans and the Latins, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.
5. Ostrogorski Gregorije. Zgodovina Bizanca, DZS, Ljubljana, 1961.
6. Shaw Stanford. History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Cambridge University Press, Cambridge, 1976.